

rišu, ki bi mi ju dal na razpolago vsaj za teden dni. — Bukovica nad Škofjo Loko na Gorenjskem, 7. nov. 1916.

Janko Leban.

„Ljubljanski Zvon“. Vsebinska okrobrskega zvezka: 1. Fran Albrecht: Naš Bog. 2. Fran Govekar: Film. (Dalje.) 3. Utis: Disharmonija. 4. Fr. Milčinski: Aproximacija. 2. Kalo in težnja. (Dalje.) 5. Utis: Obrekovalcem. 6. Dr. Pavel Grošelj: Astronomski pomenki. (Konec prvega poglavja.) 7. K. M.: Nekoč je bilo. 8. Utis: Jesen. 9. Dr. Jož. A. Glonar: Med reformacijo in romantiko. (Konec prih.) 10. Fran Albrecht: Na Olski gori. 11. V. K.: Fran Valenčič in drugi. 12. Književna poročila.

„Napredak“, naučno pedagoška smotra. Izdaje hrvatski pedagoško-književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Surednici: Davorin Trstenjak i Josip Škavič. — Zvezka VIII. Sadržaj. Teorijska pedagogija. Ivan Crnko: Higijena pluć i pravilno dihanje s obzirom na uzgajanje. Miloš Borovjević: Dr. W. Lay o temeljima i principima škole akcije. Praktična pedagogija. A. Pakaci: Nekoliko savjeta za rad u školi. Davorin Trstenjak: Izmjena predavanja i pitanja u nastavi. Danijel Bator: Primer iz prirodno-znanstvene obuke. Antun Tunkl: Čitanka u službi povjesne obuke. Književna smotra. Obnovljene naše školske knjige. Obzor po pedagoškom svijetu. Dr. F. Higy-Mandić: W. Wundt o narodima i njihovoj filozofiji. Davorin Trstenjak: Misli modernoga njemačkog pedagoga o pedagoškom vjerovanju. Manji članci i bilješke. Davorin Trstenjak: Sitna pedagogija.

Srednješolske vesti.

EVGEN SAJOVIC.

Dne 31. oktobra t. l. je umrl Evgen Sajovic učitelj telovadbe na II. državni gimnaziji v Ljubljani in svak našemu tovarišu Francu Luznarju, nadučitelju na Primorskem pri Kranju, upravniku „Popotnika“ in blagajniku Zaveze. — Rojen je bil dne 12. majnika 1880 iz veleugledne kranjske rodovine Sajovčeve in je že kot mladenič skupno s poznejšim odvetnikom dr. Jankom Šavnikom pričel z vnejo gojiti telovadbo. Po dovršenih srednješolskih študijah se je nameraval posvetiti pravnstvu, a njegova ljubezen do telovadbe je določila njegovemu življenju drugo smer. Živahnejše delovanje v sokolskih vrstah koncem devetdesetih let je priklenilo Evgena Sajovca še tesneje k sokolski ideji. Vztrajno in neumorno je sodeloval v vseh strokovnih odborih, bodisi v organizaciji ali teoriji, v praktičnem poku ali pri novi terminologiji. Posebno delaven je bil v strokovni literaturi, in njegovo ime je dobro znano v slovenskih in tudi v čeških vrstah — Sploh je bil prero umrl Sajovic v družabnem življenju zadovoljno s svojim sodelovanjem na razpolago; posebno rad pa je v družbi svojih prijateljev posejal naše planine, katerih venec oklepa njegovo mnogo, mnogo prero gomilo, ki nanjo z žalostjo in spoštovanjem zre premnogo njegovih prijateljev, katerih si jih je s svojim mirnim in tihim, pa odkritim in kremenitim značajem pridobil prav dosti tudi med slovenskim učitelstvom. — Bodi mu ohranjen blag in trajen spomin!

Gimnazijski tečaj v Kromeriju in v Trstu. Lani ni bilo nič, sedaj pa kar na dveh krajih lahko pošljamo v tečaje gorishe dijake, ki so obiskovali slovensko gimnazijo v Gorici. Težavo so otvorili tečaje v Trstu, in štejejo sedaj okoli 90 dijakov. Komaj so se tam razmere nekoliko uredile, je presenetila slovensko javnost vest o ustanovitvi gimnazijskih tečajev v Kromeriju. Objavi se v Kromeriju konvikt za sto dijakov, ki bodo tam preskrbljeni z vsem potrebnim. Za imovitejše se določi taksa. Življenske razmere v Trstu niso dobre, v Kromeriju je zagotovljena državna oskrba. Večina profesorjev slovenske gimnazije je zaposlena v Trstu, eden je v Celju, eden je prost, drugi so pri vojakih. Kako naj se dobi iz tega števila potrebne profesorje za Trst in Kromerij? To je nemogoče! Želimo pač, da poklicani faktorji vendar enkrat že uredijo vprašanje slovenskih gimnazijskih tečajev tako, da bodo res končno urejeni — ampak dobro!

Nemška gimnazija — na Voloskem! Čujemo, da ustanove na Voloskem nemško gimnazijo. Za letos otvorijo prvi razred, ki je nazaj priglasihih 30 dijakov. Za učno osobje je tudi že poskrbljeno.

Vojne olajšave srednješolcem. C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je za srednješolce z včetim rojstnim letnikom 1898, ki so dorasli vojaški službi, izdalo posebno naredbo. Po tej naredbi se pripuste k predčasni zrelosti izkušnji oni srednješolci, ki so v šolskem letu 1916/17 javni ali privatni učenci zadnjih razredov srednjih šol, ako

jim bo iti k vojakom, in pa oni, ki so me-seca junija 1916 dovršili predzadnji razred srednjih šol ter so že odšli k vojakom. Srednješolcem, ki so že pri vojakih in so uvrščeni pri nadomestnih krdelih, se dovoli na prošnjo 4 tedenski dopust, da hodijo v zadnji razred srednjih šol in da napravijo predčasni zrelostni izpit. Srednješolcem, ki so na bojišču, dopustov za obisk šole in za zrelostni izpit ne dovoljujejo.

Madžarsčina na avstrijskih gimnazijah. Kakor poročajo z Dunaja, izdelujejo v naučnem ministrstvu načrt, kako uvesti na naših gimnazijah madžarsčino. V prvi vrsti nameravajo znižati število ur za latinščino in grščino. Madžarsčina bo obvezni predmet. Posebno se bo pa oziralo na to, da se bo na vsaki gimnaziji vršil pouk tudi iz enega ali več deželnih jezikov. Do to-zadevne končnovaljavne odločitve še ni prišlo.

Osebnosti. „Wiener Zeitung“ javlja: Cesar je z najvišjim sklepom s 1. nov. t. l. podelil ravnatelju I. državne gimnazije v Ljubljani dr. Lovru Požarju povodom njegove trajne vpokojitve na lastno prošnjo takse prosto naslov vladnega svetnika. — Profesor Bogumil Remec, ki se je po odpustu kot ravnatelj deželne trgovske šole povrnil na svoje učno mesto v Novo mesto, je sedaj dodeljen za I. tečaj 1916/17 prvi državni gimnaziji v Ljubljani na mesto profesorja Franca Verbiča, ki je dobil zaradi boleznih dopust.

Ustanovitev učnega tečaja in konvikta za slovenske begunce srednješolce v Kromeriju na Moravskem. C. kr. kranjska deželna vlada razglasa: Na ukaz c. kr. ministrstva za notranje zadeve namerava c. kr. moravsko namestništvo ustanoviti v Kromeriju gimnazijski tečaj z uporabo učnega načrta za gorishe državno gimnazijo s slovenskim učnim jezikom. Temu tečaju se ima priključiti konvikt, v katerega bi se moglo sprejeti kakih 100 gojencev. Ker večina prihodnjih obiskovalcev tega srednješolskega tečaja in pa večina gojencev v konviktu razen beguncev s Kranjske zaradi svoje ubožnosti skoro gotovo uživa državno begunsko podporo, bo država sama trpela stroške za najemnine, opravo, kurjavo, razsvetljavo in čiščenje za pouk in za konvikt namenjenih prostorov, stroške za učiteljsko nadzorovalno in podrejeno osobje, nadalje pri srednješolcih z državno begunsko podporo tudi stroške za njihovo prehrano, obleko, obutev in zdravljenje. Oni gojenci tega konvikta, ki so zadostno imoviti, bodo morali plačati primerno, od c. kr. namestništva določeno pristojbino za kritje stroškov za prehrano, obleko, obutev, šolske knjige, zdravljenje in pa zmerno šolnino, da se deloma krijejo stroški gimnazijskega tečaja in konvikta. Ta tečaj in konvikt sta namenjena slovenskim srednješolcem, in sicer v prvi vrsti onim, ki bivajo na Nižjem Avstrijskem, na Štajerskem, na Češkem in Moravskem in že uživajo begunsko podporo, v drugi vrsti pa za imovitejše, v na-stetih deželah se nahajajoče srednješolce in za srednješolce, ki prebivajo sedaj na Kranjskem in Primorskem. Prošnje za sprejem imajo dotični srednješolci, oziroma njihovi starši vložiti potom politične okrajne oziroma policijske oblasti sedanjega bivališča. V prošnji je navesti, če dotični srednješolec uživa državno begunsko podporo, in se ima prošnji priložiti zadnje šolsko izpričevalo. Na podlagi tako opremljenih prošenj odloča c. kr. moravsko namestništvo v Brnu o sprejemu. Med navedenima dvema kategorijama ubožnejših in imovitejših srednješolcev imajo oni prednost, ki se izkažejo z boljšimi izpričevali, in oni, ki nimajo staršev, oziroma ne žive pri svojih starših. Ako se sprejme srednješolec v kromeriški konvikt, še ne sledi, da bi se smeli njegovi svojci z njim preseliti v Kromerij.

Odlikovanje. Profesor idrijske realke nadporočnik Baldo Baebler, je dobil „Signum laudis“.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem poroča, da so se ua zadnji Lehrerbundovi seji razdelile obresti „Franc-Jožefove ustanove“ ter so bile upoštevane tudi slovenske prošilke. Opozarjamo pa, da vbodoče mora biti vsaka prošnja vložena na podlagi tiskovine, ki je dobili pri Lehrbundu, ker je treba premotriti vse tamkaj navedene razmere.

Učitelje vojaške pozivamo, da se prijavijo na podlagi odloka c. kr. vojnega ministrstva odd. 5, št. 18334, od 5. septembra 1916 v častniške šole. Mnogo prizadevanja je stalo organizaciji, da je priborila to ugodnost za vse učiteljsvo, ter bi le škodovalo ugledu našega stanu, ako bi se sedaj ne poslužili vsi te pridobitve.

Glede objavljenja priznanj učiteljev vojakov ne sme biti slovensko učiteljsvo

preskromno, ker tukaj ta sicer lepa lastnost ni na mestu, temveč škoduje našemu ugledu. Objavite tedaj vsako odlikovanje tudi tovarišev vojakov v „Naréd. listu“.

Kakor hitro je kateri tovariš poklican, je treba to takoj naznaniti šolski oblasti, da ne nastanejo radi plače zmešnjave. Marsikateri dobiva še dalje celo plačo, potem pa mu ustavijo vse, ker mora plačevati nazaj, ker je preveč sprejel. Ravnotako je takoj naznaniti, ako je kateri vojaščine oproščen ter nastopi zopet službo. Vdove, oziroma žene pogrešanih dobivajo le 3 mesece po smrti, oziroma pogrešanja moža polno plačo, potem pa pokojninski znesek. Ako tedaj takih slučajev pravočasno ne naznanijo šolski oblasti, se jim lahko pripeti, da jim je za nekaj časa ustavljena vsa plača, ker se odteguje preveč izplačeni znesek. V takem slučaju se je obrniti do c. kr. deželne šolskega sveta in deželne odbora za milostni odpis.

Draginjska doklada iz leta 1914 je bila večkrat v nevarnosti, in le odločnemu nastopu organizacije se imamo zahvaliti, da nam je ohranjena ter smo dobili tudi še vojno draginjsko doklado; bila je tozadevno deputacija na Dunaju. Sedaj smo na delu, da dosežemo kaj za leto 1917. Omenjamo, da se je organizacija zavzela tudi za plače in doklade učiteljev vojakov samcev.

Iz vsega pa učiteljsvo lahko razvidi, da organizacija ne spi, ampak stoji vedno na braniku za naše pravice, ter se jako motijo tisti, ki mislijo, da glavno naše delo tiči v slavnostnih zborovanjih ter se sedaj odtegujejo in ne plačujejo članarine. Vsakdo naj se zaveda svojih dolžnosti!

Vodstvo.

Kranjske vesti.

—r— C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je izdal na vsa šolska vodstva poziv, naj poskrbe, da bodo šolski otroci pripravili za vojaške božične darila. Doposlati jih je do 25. novembra na „Mesto za zbiranje daril c. kr. vojnega preskrbovalnega urada v Ljubljani pri c. kr. deželni vladi, Simona Gregorčiča ulica 20.“

—r— Usposobljenostne izkušnje za občje ljudske in meščanske šole, ki so se vršile pred ljubljansko c. kr. izpraševalno komisijo pod predsedstvom vladnega svetnika dr. Bezjaka, so se končale. Aprobirani so bili: 1. Za meščanske šole s slovenskim učnim jezikom: Kmet Marija, definitivna učiteljica v Trstu (I. strok. skupina); 2. posebne izpite so položili: za ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Rojina Vladimir, prov. učitelj na Prežganju; iz francoščine z nemškim učnim jezikom: Schiffer Antonija, zasebnica v Ribnici. 3. Učna usposobljenost za splošne ljudske šole se je priznala: a) za občje ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Sersič Anzelma, prov. učiteljica na hrvatski ljudski šoli v Pazinu; b) za občje ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Bulovec Alojzij, suplent v Lesah; Gaspari Anton, prv. učitelj v Babinem polju; Pečjak Rudolf, prov. učitelj v Ribnici; Pugelj Anton, prov. učitelj v Hinjah; Skebe Vincenc, pomožni učitelj v Preloki; Trošt Ivan, prov. učitelj v Loškem potoku; Urbinc Jožef, suplent v Gribljah; Vidic Anton, prov. učitelj v Trziču; Zavrl Albin, suplent na deški meščanski šoli v Krškem (za občje ljudske šole z nemškim učnim jezikom z odliko); Bahovec Pavla (s. Angela), prov. vadniška učiteljica v Škofji Loki; Černe Jožefina, poizkusna kandidatinja v Ljubljani; Dolenc Marija, poizkusna kandidatinja v Trstu; Fuks Ana, bivša suplentinja v Ljubljani; Hafner Angela, prov. učiteljica v Trziču; Iskra Albina, suplentinja v Dolenji vasi pri Ribnici; Knez Olga, poizkusna kandidatinja v Ljubljani; Leskovec Leopoldina, prov. učiteljica v Sp. Idriji; Likozar Jožefa, suplentinja v Ljubljani; Malavašič Albina, suplentinja na Vrhniki; Merala Leopoldina, suplentinja v Ribnici; Piano Ana, suplentinja v Gornjem gradu; Rajh Julijana, suplentinja; Reich Marta, suplentinja v Sori; Rojnik Ana, suplentinja v St. Mihaelu pri Ljubnu; Skaza Marija, suplentinja v Velenju; Sušnik Marija (s. Marija Maksima), prov. učiteljica na Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani; Virant Julijana, suplentinja v Doberni; Vrtovec Vida, suplentinja na c. kr. pripravljalnem razredu za srednje šole v Trstu; c) za občje ljudske šole s slovenskim učnim jezikom. Zalar Franc, prov. učitelj pri Sv. Trojici. — Ena kandidatinja za meščanske šole je bila reprobirana, dve kandidatini za meščanske šole sta med ustno izkušnjo odstopili; ena kandidatinja za francoski jezik in dva kandidata ter dve kandidatini za občje ljudske šole so bili reprobirani.

—r— Osebnosti. Jelica Sadarjeva, bivša brezplačna suplentinja na I. mestni deški ljudski šoli, je imenovana za učiteljico petja na mestnem dekleškem liceju in hkrati za suplentino na licejski vadnici v Ljubljani.

—r— Iz ljudskošolske službe. Za provizorični učiteljici sta imenovani abs. učit. kandidatinja Marija Lobetova v Gradcu pri

Črnomlju, abs. učit. kand. Terezija Jaksetova v Radenci. — Na dekleški mestni nemški osemrazrednici v Ljubljani bosta suprirali poizk. kandidatini pl. Kleinmayrova in Ana Kunstlova. Brezplačna šolska praksa na mestni nemški dekleški osemrazrednici je dovoljena abs. učit. kand. Elzi Tschadovi. — Vpokojena je učiteljica Marija Levstik-Stuhlyjeva v St. Petru pri Ljubljani. Eleonora Krkočeva je nameščena za suplentino v St. Jerneju namesto vpoklicanega učitelja Ivana Gantarja, Marija Hauptmanova v Toplicah namesto vpoklicanega učitelja Boža Račiča, in Vida Božičeva v Starem trgu pri Črnomlju. — Za provizorično učiteljico v St. Jerneju le nameščena Valerija Žlindrova. — Namesto vpoklicanega učitelja-voditelja Ivana Semerla v Lescah bo suprirala abs. učit. kandidatinja Pavla Gmeinerjeva. — C. kr. šolski svet je vzel naznanje dovolitev dopusta učiteljici Metodiji Šusteršičevi in vstop provizorične učiteljice Franciške Leskovčeve na zasebni dekleški osemrazrednici v Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani. — C. kr. okr. šolski svet v Kranju je imenoval absolvirano učiteljsko kandidatino Frideriko Kramerjevo za provizorično učiteljico na petrazredni deški ljudski šoli v Škofji Loki. — C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu je imenoval namesto zaradi boleznih na dopustu se nahajajoče učiteljice Josipine Knez-Martiničeve bivšo prov. učiteljico v Podstenju Antonijo Cerarjevo za suplentino na dvo-razredni ljudski šoli v Rakeku. — C. kr. okr. šolski svet za ljubljansko okolico je imenoval namesto k vojakom odidelega učitelja Viktorja Lapajnjarja bivšo pomožno učiteljico na vadnici zasebnega uršulinskega učiteljskega v Ljubljani Viktorijo Medvedovo za suplentino na ljudski šoli v Notranjih goricah. — Za provizorično učiteljico v Velikem Trnu je nameščena Marija Pirčeva, za suplentinja so nameščene: Stefanija Novakova, v Prežganju, Josipina Blumauerjeva v St. Vidu pri Vipavi, Ivana Klemenčeva v Čemšeniku, Ana Kertnikova v St. Vidu pri Brdu, v Suhorju je nameščena za provizorično učiteljico Josipina Rozmanova.

—r— Desetletnica smrti Simon Gregorčiča. Dne 24. novembra mine 10 let, kar je umrl pesnik Simon Gregorčič. Ni treba poudarjati, kako velike vrednosti so Simona Gregorčiča poezije za slovenski narod, spominjati se pa moramo pesnika Gregorčiča ob njegovi smrti 10-letnici še posebno zaradi tega, ker igrajo njegove poezije prav zdaj, ko se borimo s smrtnim avstrijskim sovražnikom — z verolomnim Lahom — velevažno, preroško vlogo. Zato je c. kr. mestni šolski svet na svoji zadnji seji na predlog nadučitelja Jakoba Dimnika sklenil, da se ta Gregorčičeva obletnica praznuje v mestnih šolah v Ljubljani s primernimi deklamacijami iz Gregorčičevih poezij (n. pr. „Soči“, „Odlikovanje“ itd.) in s primernimi nalogami, ki jim naj bo snov vzeta iz Gregorčičevega življenja ali iz njegovih poezij. — Popolnoma prav! Našega miljenca Gregorčiča naj bi se na enak način spominjale vse šole!

—r— Število učencev na mestnih deških šolah v Ljubljani. Letos je vpisanih na mestnih javnih deških ljudskih šolah 2305 učencev, in sicer: na I. mestni šest-razrednici 592; na II. mestni osemrazrednici 484; na III. mestni petrazrednici 253; na IV. mestni šestrazrednici 308; na mestni nemški petrazrednici 308 (med temi 108 begunskih učencev); na osemrazrednici v Spodnji Šiški pa 361 učencev.

—r— Begunskih otrok s Primorskega se je vpisalo na ljubljanske deške in dekleške šole 650; nekaj jih pa pohaja še brez pouka po mestu.

—r— Od mrtvih je vstal Alojzij Ivanetič, praporščak in učiteljski abiturient iz Črešnjave v Beli Krajini, ki je bil že razglašen po časopisih med padlimi vojakmi na severnem bojišču. Sedaj pa piše svojim staršem to-le:

„Jaz sem ujetnik na Ruskem in bivam nekaj dni v Moskvi. Naslova Vam ne morem poslati, ker še nisem dospel do svojega cilja. Kadar se kje ustanovim, Vam pišem. Zdrav sem in ne želim nič drugega kot to, da bi kmalu zavladal zaželeni mir. Zdravi vsi!“

—r— Smrtna kosa. V Stari Loki pri Škofji Loki je umrla v visoki starosti (80 let) edina še živeča sestra pokojnega nepozabnega ravnatelja Andreja Praprotnik, ustanovnika in prvega urednika našega lista. — Blag ji bodi spomin!

—r— Z ljubljanskega učiteljskega. Na lastno prošnjo je trajno vpokojena c. kr. vadniška učiteljica na c. kr. učiteljsku v Ljubljani Pavla pl. Renzenbergova.

—r— Umrla je tovarišu Franju Lovšinu, nadučitelju na Vinici v Beli Krajini, mati Uršula Lovšinova, stara 85 let. Blag spomin vrli slovenski materi! Tovarišu Lovšinu naše iskreno sožalje!

—r— Bolezen med otroki v Trziču. Zaradi ošpic so v Trziču na Gorenjskem zaprti nemško šolo. Tudi slovensko bo treba, ker je mnogo otrok bolnih.